

כניסת שבת	צאת שבת	רית
17:09	18:01	ירושלים
16:49	17:58	תל-אביב
18:39	18:35	

לקה טוב

גליון מס' 62
 יו"ל ע"י ק"ק ביהכנ"ס "כורש"
 רח' יוסי בן יועזר 36 ירושלים

העלון מוקדש: לע"נ: אסתר בת שרה ע"ה
 ולע"נ הרבנית הצדקת נילי בת מרים ע"ה.
ולרפואת: רבי יעקב אלמליח שליט"א בן זוהרה.
ולהצלחת: ציון בן אסתר הי"ו.
 ומשה גגולה וב"ב הי"ו.

להקדשת העלון: 054-843-7476

'הנהגת האדם ע"י הפעלת השכל - זה מימוש רצון ד'
מאת הגאון הגדול רבי משה קלוזאן שליט"א

'סגולה בדוקה ומנוסה מאת הקב"ה'
מאת הרה"ג רבי דוד אטדגי שליט"א

"ויאמר ד' אל משה לך אל העם וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלותם למרות שד' אמר למשה לעשות יומיים ימי הגבלה, ידוע שמשה הוסיף עוד יום אחד, כמ"ש בגמ' במסכת שבת ודף פז עמוד א': שלשה דברים עשה משה מדעתו והסכים הקדוש ברוך הוא עמו, הוסיף יום אחד מדעתו, ופירש מן האשה, ושבר את הלוחות. ובספר 'קהלת משה' [ור' משה בן אברהם הכהן מצ'ודנוב] כתב בשם רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל - שהמהרש"א פירש: ש"מדעתו" - הכוונה היא מצד השכל, וכל שנראה מצד השכל - הקב"ה מסכים לזה! כי ד' כולו שכל. אף כי בענייני לא מצאתי היכן נכתבו דברי מהרש"א אלה - הם דברים נפלאים, שכל מעשה שהאדם עושה, אם נעשה ע"פ השכל שכן מחייבת המציאות באותה שעה - זהו ממש רצון ד' לפעול כך באותה שעה! ורעיון זה, שיש לפעול לפי השכל - מופיע כבר הרבה לפני המהרש"א

בפרשה הקודמת ראינו שאחר שעם ישראל נסעו ממדבר סין, "ויחננו ברפידים", ובמדרש הובא ברפידים. ד. שרפו ידיהם מן המצות (מדרש אגדה בשלח פ"ז, א), וכיוון שנתרפו מן המצוות הגיע עמלק להילחם בעם ישראל. ובפרשתנו, עם ישראל "נוסע מרפידים" לעבר הר סיני, וכאשר חונים במדבר סיני, הקב"ה מבקש ממהרש"א רבינו להעביר מסר לבני ישראל, "אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי: ועתה אם שמוע תשמעו בקלי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ". את המסר הזה מבקש הקב"ה ממהרש"א לומר לעם ישראל רגע לפני מתן תורה. וראיתי צורך להתבונן בזה, הרי מדובר ברגע הגדול ביותר שהיה לעם היהודי, "מתן תורה" הזמן בו הפכנו לעם בפני עצמו, "עם סגולה" מכל העמים, זה הזמן שבו כל העולם עצר מלכת ושמע בחיל וברעדה איך בורא העולם נותן את המתנה הגדולה ביותר שיש לו לעם הנבחר מכל העמים. מן הראוי שרגע לפני יעביר הקב"ה מסר חשוב כל כך שיש בו כדי להצדיק את המעמד הנשגב.

בספר חובות הלבבות [שער י - שער אהבת ה' פרק ז] וז"ל שם: "והקדם הזריזות בעניני אחריתך בין עיניך, ושים השכל - מלך, והענוה - קצינך, והחכמה - מנהיגך, והפרישות - ידידך. והתנהל לאט ובמתון בקנות המדות הטובות, כפי שיסבלהו ענינך. והזהר מן הרבוי וההפלגה מבלי הדרגה פן תאבד, כי רוב השמן בנר - היא הסבה לכהות אורו."

והנה במקום זה אומר הקב"ה לעם ישראל אתם ראיתם איך הוצאתי אתכם ממצרים ונשאתי אתכם על כנפי נשרים, ועתה אם תשמעו לי וכו', והייתם לי עם סגולה... ולכאורה מדוע לא הזכיר את נס קריעת ים סוף ועשרת המכות, שהתפרסמו בכל העולם כולו, וללא ספק נתגלה בעולם תוקף עוזו ושליטתו של הקב"ה בטבע כולו, ומה אם כן האזכור של הנס "ואשא אתכם על כנפי נשרים"? ועוד יש להבין וכי בגלל שנשא הקב"ה את עמו על כנפי נשרים, מבקש מעם ישראל להיות לו לעם סגולה? הרי מן הראוי היה להעביר מסר חד וברור על הרגע הגדול בו נמצאים ישראל לפני מתן תורה, ועל הצורך בתורה הקדושה, ועל מהותה... מה אם כן טמון בדברים הללו אותם בחר האל יתעלה להשמיע רגע לפני מתן תורה?

גם בשער הביטחון [פרק ד] כתב וז"ל: "ואופני היושר בבטחון על אלהים בכל ענין מהם - שישליך את נפשו בהם להליכות הגוזה, אשר גזר לו הבורא מהם, ותבטח נפשו באלהים יתברך וידע, כי לא יגמר לו מהם אלא מה שקדם בדעת הבורא, שהוא הנכון לעניניו בעוה"ז ובעוה"ב ויותר טוב לאחירתו, ושהנהגת הבורא לו בכלם שוה, אין לשום בריה בהם עצה ולא הנהגה אלא ברשותו וגזרתו ודינו. וכמו שאין ביד הברואים חייו ומותו וחליו ובריאותו, כן אין בידם טרף מזונו וספוקו ולבושו ושאר עניני גופו. ועם ברור אמונתו, כי ענינו מסור אל גזרות הבורא יתעלה ושבחירת הבורא לו - היא הבחירה הטובה, הוא חייב להתגלגל לסבות תועלותיו ולבחור הטוב כנראה לו מן הענין, והאלהים יעשה מה שקדמה בו גזרתו."

ולבאר את הדברים יש להקדים ולבאר מהו הנס "ואשא אתכם על כנפי נשרים", ומוכח במדרש (שמות רבה סי' כ), שעשה הנס הקב"ה הונשא את עמ"י על כנפי מלאכי השרת ובאו בזמן קצר מאוד מרעמסס לסוכות אף שהמרחק ביניהם היה רב של ק"כ מיל. והאלשין הקדוש שם ביאר שהצורך בנס זה, הוא משום שציווים הקב"ה להכין מצות טרם יחמצו, על כן הוא באים ק"כ מיל כרגלם, ומשארותם צרורות בשמלותם, היתה הענישה בוודאי מחמיצה, ולא היו יכולין לאפות את הבצק עוגות מצות, ועל כן עשה עימם נס והולכים על כנפי נשרים שיאפו את המצות טרם יחמצו. עיי"ש באורך.

ומצאתי מקום נוסף בו משה פירש את דברי ד' - בשכלו, בפרשת מטות, כאשר ד' אומר לו נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים וכו'. והוא אינו יוצא בעצמו למרות צווי מפורש של ד'. וטעמו משום שהוא נתגדל אצל מדין, ובור ששתיית ממנו מים אל תשליך בו אבן, שהוא סכרא ע"פ השכל. וכתב האור יהל שם, שחשב משה שכך צריך לפרש את דברי ד'.

ובספר משנה שכיר בשם הגאון ר' משה גראסורדין זצ"ל, הוסיף לבאר, "שאם לא היו מספיקין לאפות את בצקם לפני שיהמיץ היו ישראל מצטערים צער גדול מאד שאין יכולין לקיים את המצווה הראשונה "מצוות מצה" שנצטוו אז במצרים, ולכן נשא ה' אותם על כנפי נשרים, להורות להם כי השי"ת עוזר ומסייע להרוצה באמת לקיים מצותיו.

ולמדנו מכל זה שד' רוצה שגם לאחר שהוא נתן לנו את תורתו, שלא נפעל כמו רובוטים, אנו צריכים להפעיל את השכל לאור ההנחיות של התורה, ולפעול לפי מה שיורונו גדולי התורה מה נכון לעשות לפי שכל האדם שיהיה נחת רוח לבורא העולם. שבת שלום!

זה המסר שרוצה הקב"ה להעביר לעם ישראל אחר שנסעו מ"רפידים" - אחר שרפו ידיהם מן המצוות, רגע לפני מתן תורה, "אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים", ללמדנו שהקב"ה רואה יהודי שמתאמץ ורוצה לקיים מצותיו, הוא ישרד את כוחות הטבע עבורו, ויגייס בשביל כך את מלאכי השרת שיקצרו לו את הדרך. וזה המשך הפסוק, "ועתה אם שמוע תשמעו" אם תקבלו עליכם לקיים את התורה, אני מבטיח אתכם "ושמרתם את בריתי" - חפץ ה' בירכם יצליח, לשמור ולעשות את דברי הברית הזאת. העיקר להישמר מ"הרפידים", מהרפיון בתורה ומצוות. אלא תמיד צריך להיות "ויסעו מרפידים" להמשיך ולהתקדם הלאה... וזה שם הפסוק, "כי לי כל הארץ", בכל מקום שתהיו ובכל מצב אני אהיה עם לעזרתכם. ההבטחה שלי תקפה לכל מקום ולכל זמן, בכל קושי שיהיה לכם, אם תקבלו עליכם "עול תורה ומצוות" אני אהיה עימכם. כי לי כל הארץ" - ובכל אשר אזכיר את שמי אבא אליך לסייע וברכתך.

זמנים בהלכה לימות השבוע

תל אביב	ירושלים	עלות השחר
05:14	05:07	זמן טלית וחסילין
05:21	05:14	נץ החמה
06:29	06:19	סוף זמן קיש הנרא
09:08	09:04	חנות יום ולילה
11:55	11:53	סניחה בודלה
12:25	12:24	סילג הסניחה
16:32	16:34	סיקיעה
17:28	17:31	צאת הכוכבים
17:42	17:45	

'מצוות קידוש'

זכור את יום השבת לקדשו: (שמות פרק כ - ז) זכור את יום השבת לקדשו - וזכרוהו על היין בכניסתו. אין לי אלא כליליה, ביום מניין - תלמוד לומר זכור את יום השבת. (פסחים דף ק עמוד א).

האם חובת קידוש על היין הוא מהתורה | קידוש היום הוא מצות עשה מהתורה לכל הפוסקים שנאמר "זכור את יום השבת לקדשו". אולם הרמב"ם כתב (בפרק כ"ט מהלכות שבת) שאת המצוה של "קידוש היום" ניתן לקיים "בזכירת שבתו של יום וקידושו בלבד". ויש שהוסיפו שיוצא ידי חובת המצוה בהזכרת השבת, כגון שאמר "שבת שלום" (סברת הגר"ע א). ומה שמקדשים על היין, הוא רק מדברי סופרים בלבד, והסכימו עמו כמה מהראשונים. אולם בחדושי הגר"ע א הוכיח מדברי הר"ן והרשב"א והרא"ש שקידוש על היין או על הפת הוא מהתורה. ובתפילה לכר אינו יוצא.

ומכל מקום אם יש לו יין אינו יוצא ידי חובתו בתפילה, מפני שמבואר במסכת פסחים (דף קיז) אמר רב אחא בר אבא בר עקיבא צריך להזכיר יציאת מצרים בקידוש היום. ופשוט שהוא מן התורה, וכיון שאין מזכירים יציאת מצרים בתפילה, ממילא מצות קידוש על היין הוא מן התורה מפני הזכרת "יציאת מצרים" שבו. (מנחת חינוך מצוה לא) ובפרט שאין דרך העולם לכוון לצאת חובת המצוה בתפילה, וממילא לרוב הפוסקים המקדש על היין ככוונה לקיים מצות זכירת השבת וקידוש שו מקיים מצות עשה מן התורה. (עי' בה"ח סימן רע"א ס"ק ג' בא"ח ש"ב פרשת בראשית, י' ומ"ב ביאור הלכה סימן רע"א).

קידוש ביו"ט | ישאומרים שחובת קידוש ביום טוב הוא מדרבנן (מ"ב רע"א ס"ק ג' בא"ח ש"ב פרשת בראשית, י' ומ"ב ביאור הלכה סימן רע"א). אולם רבים מהראשונים חולקים וסוברים שהוא מן התורה כמו בשבת, וכן עיקר להלכה. ולכן אם חל יום טוב בערב שבת, ואין לו אלא כוס אחד של יין, יקדש על הכוס בליל יום טוב, ובליל שבת יקדש על הפת אם לא נודמן לו יין בנתיים, מפני שאין מעבירים על המצוה (ח"ח סימן רע"א ס"ק ג' בא"ח ש"ב פרשת בראשית, י' ומ"ב ביאור הלכה סימן רע"א).

סברי מרנן | המנהג שהמקדש או המבדיל על היין קודם ברכת בורא פרי הגפן אומר "סברי מרנן" והשומעים עונים "לחיים" יסודתו בהררי קודש בדברי חז"ל, ובנוסף עיקר המ"טרה היא לעורר את השומעים שיתנו דעתם לכוון לצאת ידי חובתם (ח"ח סימן רע"א ס"ק ג' בא"ח ש"ב פרשת בראשית, י' ומ"ב ביאור הלכה סימן רע"א).

טעימה קודם הקידוש | אסור לטעום כלום קודם שיקדש, ואפי"ל מים אין לטעום קודם הקידוש (ש"ע רע"א ד). וגם בקידוש של יום יש להקפיד על כך, אך לפני התפילה מותר לשתות, כיון שלא חלה עליו חובת קידוש (ש"ע רפ"א א).

אשה שרגילה להתפלל שחרית יכולה לשתות בכוס קודם התפילה כדין האישה, אבל אשה שלא רגילה להתפלל לא תשתה עד שתקדש (אול"צ פ"ב סעיף טו). ויש אומרים שאף נשים שאינן מתפללות שחרית מחמת הטיפול בילדיהן ורוצות לשתות קפה או תה לחיזוק גופן רשאיות לעשות כן קודם הקידוש. (חזון עובדיה ח"ב עמוד קסז). ויש שהקלו לאשה לאכול ולשתות בשבת לפני הקידוש הואיל ובעלה לא הגיע מבית הכנסת לא חל עליה עריון חובת קידוש (אגרות משה ח"ד) ומרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל כתב שבשתיית קפה ותה אפשר לסמוך על שיהיה זו ולהקל, ואם אמרה איהו בקשה, יכלה אף לאכול עוגה וכדו' עד שבעלה יבוא מבית הכנסת (אשרי האישה עמוד טא).

יין ומיץ ענבים | טוב להדר לקדש על יין, יותר מאשר על מיץ ענבים, אפילו כשהיין מבויר של ומעורב עם סוכר שבאופור זה הוא פסול למזבח, מ"מ יש בזה הידור. וכל שמוסיף יין למיץ ענבים ומורגש טעמו יש בזה עניין (הגרי"ש אלישיב אשרי האישה שבת עמוד עב). ומצוה לכתחילה לחזר אחר יין אדום (מ"ב סימן ע"ב ס"ק ז), וגם במיץ ענבים יש להדר אחר מיץ ענבים אדום (אשרי האישה עמוד ע). ובשעת הרחק שאין שם אלא יין לבן מותר לקדש ולהבדיל עליו (ח"ח סימן רע"א ס"ק ג' בא"ח ש"ב פרשת בראשית, י' ומ"ב ביאור הלכה סימן רע"א). אם אינו לבן יותר מדאי, אם הוא משובח מן האדום, יש להקדימו. (ילקו"י שבת כ"ד א עמוד רע"ט).

שיעור השתיה | צריך לשתות מכוס של קידוש כמלא לוגמיו, דהיינו כל שישלכנו לצד אחד בפיו ויראה מלא לוגמיו, והוא רובו של רביעית (ש"ע סעיף יג). ואם לא שתה כשיעור זה, לא יצא ידי חובת קידוש (משנ"ב ס"ק סד). וצריך לשתות שיעור זה בלי הפסק הרבה בינתים, דהיינו שלא ישהה מתחילת שתיה ראשונה עד סוף שתיה אחרונה יותר מכדי שתית רביעית, ועכ"פ לא יפסיק זמן רב כדי אכילת פרס (2-4 דקות), ואם הפסיק בכדי אכילת פרס, אף כדעבד לא יצא, וצריך ליהדר בזה כשמקדש על יין חזק שאז מצוי להכשל בזה:

יין מגולה | אין מקדשים על יין שנתגלה, ולכתחילה יזהר אפילו על גילוי של שעה מר-עטת, ורק כדעבד אין להקפיד. אבל אם עבר לילה אחד בגילוי נפסל לקידוש, אף על פי שלא נמר ריחו וטעמו: (ש"ע סימן ערבא. בא"ח שם אות כה). ויש אומרים שאם היה מגולה לה שעה אחת אין בכך כלום אף יותר מזה נפסל לקידוש (אשרי האישה שם עמוד עז) ואם הבקבוק שהה פתוח בארון או במקרר, אם לא נשתנה ריחו וטעמו אפשר לקדש עליו (אול"צ פ"ב יז).

שמיעת קידוש מאדם המחלל שבת | אין יוצאים ידי חובת קידוש מאדם חלל שבת, ולכן מי שהזדמן למקום שאינו יכול לקדש על היין לברו יש אומרים שיש קדש על הפת בצנעה (אור לציון ח"ב פ"ב תשובה ה). ויש שהציעו שיתן עיניו בכוס שביד בעל הבית, ויאמר בלחש ברכת הקידוש כולה בשעה שבעל הבית מקדש (עפ"י הב"ח אות טו).

כוס חד פעמי | יש אומרים שמותר לקדש בכוס חד פעמי (הגרי"ש אלישיב שם עמוד טב, ח"ח סימן ח"ב עמוד נד ש"ת צ"ח אליעזר חלק יב סימן כג). ויש אומרים שאין לקדש על כוס חד פעמי ואף שעשוי מנייר עב או קרטון (אג"מ ח"ג סימן לט, ש"ת מנחת יצחק ח"י סי' כג) ולכל הדר-עות משום "זה אלי ואנוהו" טוב לקדש על כוס של זהב או של כסף (ח"ח סימן ע"ב).

חיוב נשים בקידוש | נשים חייבות בקידוש, אף על פי שהוא מצות עשה הת"לוייה בזמן, ומוציאות את האנשים הואיל וחייבות מן התורה כמותם. (שולחן ערוך סימן רע"א).

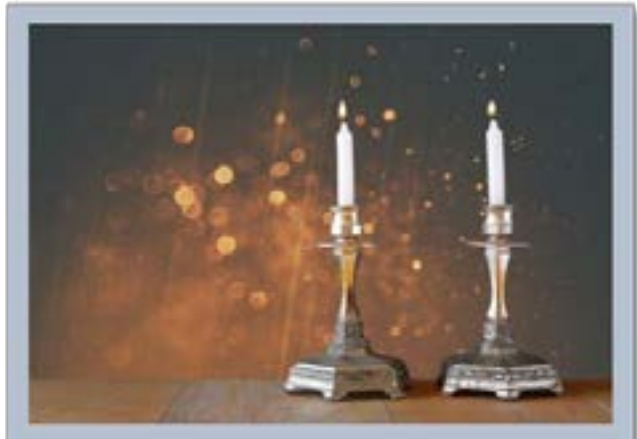
קידוש מבעוד יום | אף על גב דקיימא לן קידוש שבת דאורייתא, מותר לכתחילה להת"פל ולקדש מבעוד יום, משום שאנו סומכים להלכה כדברי האומר שתוספת שבת דאורייתא היא. ולכן כל שקיבל עליה את השבת, רשאי לקדש. ומכל מקום המחמיר לקדש עד שיהיה בוודאי לילה, תבוא עליו ברכה. אך המחמיר לקדש בודאי לילה, לא יתפלל מבעוד יום, וימתין הרבה עד לילה ודאי לקדש, משום שלכתחילה צריך לקדש מיד אחר התפילה, (בא"ח שם אות יג).

הדלקת נרות במלון / והדלקה באיטרת

שאלה: משפחה המתארחת בבית מלון ולקחו שני חדרים הבנים עם האבא בחדר אחד והבנות בחדר אחר עם האמא האם יהיו חייבים גם הבנים בהדלקת נרות שבת שהרי הם בדירה אחרת בנפרד.

תשובה: אינם חייבים ויוצאים ידי חובה בהדלקת האמא אפילו שהם בחדרים נפרדים.

ביאורים: נלענ"ד אפילו שהם בשני חדרים נחשבים לבית אחד וזה כמו משפחה המתארחת אצל ההורים ונתנו להם כמה חדרים והבנים ישנו בחדר אחד והבנות בחדר אחר וכי כל חדר חייב בהדלקת נרות ומלון דינו כבית לכמה משפחות שהרי חדר האוכל הולוכי משותף לכולם.

שאלה: אשה איטרת (שמאלית) באיזה יד תחזיק את הנר או הגפרור שבו מדליקה נרות שבת.

תשובה: יש לה להחזיק הגפרור או הנר שמדליקה ממנו את נרות השבת ביד ימין של כל אדם.

ביאורים: נפסק בשו"ע בסי' ר"ו סעי' ד' כל דבר שמברך עליו לאוכלו או להריח בו צריך לאחוזו בימינו כשהוא מברך, והטעם משום חשיבות.

אלא שלגבי איטר שהוא שמאלי דנו הפוסקים מה עליו לעשות שדעת המ"ב בס"ק יח' שיחזיק בימינו שזה שמאל כל אדם ולדעת כה"ח בס"ק ל' על פי הקבלה יחזיק בימין כל אדם.

ובשו"ת אול"צ ח"ב ע"ב קפ"ד היקשה שמרן השו"ע סתר עצמו בין נטילת לולב לכוס ברכת המזון שבלולב נקט שיטול בשמאלו שזה ימין כל אדם ואילו בכוס ברהמ"ז נקט שיטול בימינו שזה שמאל כל אדם ותיירץ האול"צ שיש הבדל בין ברכת הנהנין לברכת המצות שברכת הנהנין כיון שהעיקר זה ההנאה והברכה אינה מחמת מצוה יאחזו ביד שנה לו ואילו ברכת המצות שזה משום חשיבות יחזיק בימין כל אדם שזה בשמאלו.

ולפי זה נרות שבת שזה ברכת המצות תחזיק הנר שמדליקה ממנו ביד ימין כל אדם ואף שהיה מקום לחלק ולומר שלא משנה ותחזיק אותו איך שתדע כיון שהנר שמדליקה ממנו הוא לא נר המצוה אלא הוא מדליק את נר המצוה ואת המצוה הרי היא לא מחזיקה בידה, בשוני מלולב או ברכה על פרי שמחזיק את דבר המצוה ביד, אבל אין חילוק זה נכון שהרי הכל מטעם חשיבות וסוף סוף מעשה המצוה נעשה ביד שיש בה חשיבות אם תדליק בימין כל אדם. ובפרט שאין בזה קושי למצוה. ולכן תחזיק הגפרור או הנר שמדליקה ממנו את נרות השבת בימין כל אדם.

אבקת חלב נכרי - מחקר הלכתי (המשך ממאמר קודם)

כשהגב חילק צדקה...~

הנה במאמר הקודם הבאנו את המקורות והטעמים בעניין איסור חלב שחלבו גוי, וגבינות של גויים. וכן סקרנו בקצרה את תעשיית החלב כיום בארץ ובעולם, ושכיום חלב טמא מצוי מאוד בתעשייה הן באבקת החלב והן בחלב ממש, ובנוסף הבאנו עדויות שונות על מפעלים ליצור אבקת חלב בחו"ל שנמצא שהעניקו כשרות למפעל המייצר גם אבקת חלב טמא וזאת ללא ידיעתם. אחרי הוריע ה' לנו כל זאת, הבוא נבוא לבית הספק את שיטות הפוסקים שדנו בהיתר אבקת חלב עכו"ם, ואף שיריעה זו קצרה מלהכיל ומן הראוי להאריך בזה, מכל מקום כיוון שהקוראים אומרים כל מעשיכם והשיבו אותנו דבר, נביא את עיקרי הדברי בקצירת האומר.

יעקב תמיד התקשה להתפרנס, ופעמים רבות מאוד נאלץ לעקור עם אשתו ועם בנו הצעיר למקום אחר, עד שלבסוף התיישב בעיירה האוקראינית הקטנה סוסוב. מזלו לא האיר לו פנים גם שם, וזמן קצר לאחר שעבר לשם חלה באורח טרגי הלך לעולמו.

הנה בשו"ת זקן אהרן וואלקין (ח"ב י"ד סי' מה) כתב להיתר שימוש באבקת חלב עכו"ם ע"פ דברי הגאון החת"ס שכתב ללמד זכות על מה שנתפשט היתר לקנות מפלט דגוי פת שנילושה עם חלב עכו"ם, משום דכשנלושה עם קמח ונאפה פנים חדשות באו לכאן, ולא היה בכלל הגזירה. וא"כ גם באבקה הדין כן שהאבקה הזו אינן אוכלים אותה כמו שהוא אלא משימין אותה במוצרים שונים, ופנים חדשות בא לכאן. ואפי' כשנותנים אותה בקפה שנעשה חלב ממש, אפי' יש כאן שינוי בגוף החלב שנשתנה הרבה משעמד להתחמץ ולהתקלקל במשך ימים מועטים ואינו מתקיים הרבה, ועל כן יש להתיר. אלא שהמעין בדברי החת"ס יראה נכוחה שלא אמר כן אלא ללמד זכות וא"כ נב"ד שחלב ישראל מצוי ביננו בשופי, אין טעם להקל בזה. ועוד, דלענ"ד יש לחלק בין היכא דאין החלב ניכר כלל ונתערב בלחם בזה הקל החת"ס. משא"כ בנידון האבקת חלב דאחר שניתן בלחם או בקפה החלב חוזר למראו וטעמו הראשון ממש, ואין לומר בזה דחשיב שאלו איתיה בעיניה. וביותר דבנתנית האבקת לקפה וכדומה שכן היא צורת השימוש בה, המשקה הופך לחלב ממש, אין זה חשיב פנים חדשות באו לכאן. וכל שכן דנשתנה טעמו למעלותא, דכידוע האבקה מרוכזת מאוד וטעמה משובת.

משה לייב, בנו הצעיר, שקופח בבת אחת מן האפשרות לילדות שלוה, ולזכות לשבת ללמוד כמו כל הילדים בני גילו, מעולם לא הפסיק לחלום על היום שבו יוכל להתמסר ללימודיו. במקום זאת, הוא נאלץ לעבוד כדי לפרנס את עצמו ואת אמו.

עוד מצאנו להגרמ"מ אפשטיין בספרו לבוש מרדכי שנשאל מהגאב"ד דובלין הגרא"י הרצוג זצ"ל (לימים הרח"ק בראה"ק) בדין חמאה הנעשית ע"י עכו"ם. וע"י באורן. ומסיק שם שאם הישראל קונה בחוזה את החלב לפני עשיית הגבינה בזה חל האיסור ולא נפקע אף שאין דבר טמא מצוי. ועל כן העצה בזה שיקנה היהודי את הגבינות אחר עשייתם ויהיה שותף בהכנתם בזה יש להקל רק במקום דוחק גדול. והפוסקים נשענו על דבריו להתיר עשיית אבקת חלב נכרי. אלא שחלבוש מרדכי מיידי רק בהיתר לחמאה בלבד, ולא לגבינה, ורק במקום שאין דבר טמא מצוי דאילו מצוי דבר טמא בזה נאסר כל מה שיוצא מן החלב דוהי גוף הגזירה ואין להתיר מדין ביטול בתערובות משום דעיקרו דאורייתא ובעינן ביטול בשישים. וביותר דכל דבריו שם סייג שהם היתר לשעת הדחק גדול, ולא לכתחילה.

יום אחד השיגה אמו סכום כסף עצום שאיפשר לו להפסיק לעבוד - אך לא היה איש בעיירה שיוכל ללמדו, בחור חסר השכלה, את עיקרי התורה. לכן, ברשות אמו, עזב משה לייב את העיירה.

במסעותיו הביאוהו לניקולשבורג שם הוקמה ישיבה גדולה. אך משה לייב לא ידע איך ללמוד והיכן להתחיל. יהיה צורך באדם מיוחד שיוכל לעזור לו. ביתו של הרב הראשי של ניקולשבורג, הרב שמואל הורביץ (1778-1826), הידוע ככינויו "רבי שמעלקי מניקולסבורג", היה פתוח תמיד. אורחים רבים היו נכנסים אליו מדי יום, והרב ואשתו ונהגו לברכם לשלום ולסייע להם בצרכיהם, היא זה בעצה טובה או במעט מזון.

משה לייב הצעיר מצא את דרכו לשם שם קידמו את פניו בברכה ונהגו בו כאילו היה בנם. הוא הצטרף לישיבה של הרב והפך לנער טיפוחיו. הוא הוסיף לחיות באושר עם משפחת הורביץ ונטל חלק בפעילויותיהם ועזר להם בעבודות שונות. יום אחד הסירה אשת הרב את טבעתה כדי שתוכל לטיול ידיים טרם אכילת הלחם. בעודה נוטלת ידיה גנב ונוכל ידוע שהיה במקום חטף את הטבעת וברח. כיוון שההלכה אוסרת לדבר לאחר נטילת ידיים בטרם נגיסה מן הלחם, הצליח הגנב להימלט. ברגע שנגסה מן הלחם היא החלה לצווח "הגנב ברח עם טבעתי! היא שווה 100 מטבעות כסף!"

המשך מדור 'פנינת הכשרות' בעמ' 4

בראותו את מצוקת אשתו אמר הרב למשה לייב: "רוץ מהר אחרי האיש. כשתפוס אותו, אמור לו שהטבעת היא מתנה עבורו אך היא שווה לא פחות מ-100 מטבעות כסף."

משה לייב ציית למורו האהוב ואץ רץ אחרי הגנב. הוא ידע כי משימתו היא אך ורק להעביר את המסר מאת הרב. רגליו הצעירות השיגו את צעדי הגנב ותוך זמן קצר תפס אותו ואמר לו את מה שאמר הרב. הגנב היה המום. הוא ציפה כי הבחור הצעיר יתפוס אותו, ילקה אותו נמרצות ויכריחו להשיב את הטבעת לאשתו של הרב בכבושה וחרפה. מבולבל ונדהם ממה שאמר לו משה לייב, אמר הגנב, "אם הרבי הוא אדם כזה, אני לא רוצה לקחת שום דבר מרכושו. אחזיר את הטבעת."

משה לייב הביט בו מהורהר ואמר, "אני חושב שאתה טועה. מן הזמן הקצר שאני מכיר אותך, למדתי שכל מלה שאומר הרבי, יש לה משמעות והוא אומר אותה בכנות גמורה."

משה לייב הסביר שהרבי לא אמר את המלים הללו כדי לשכנע את הגנב לתת את הטבעת חזרה. הרב התכוון לכל מלה שאמר. הוא לא יקבל את הטבעת חזרה - זו מתנה השייכת כעת לגנב.

"שמע ליי", אמר משה לייב, "קח את הטבעת, אבל אל תמכור אותה בפחות מ-100 מטבעות זהב. בכסף שתקבל, קנה תכשיטים לכלות יתומות." "ואז הרב ישמח", חתם את דבריו.

דבריו של משה לייב חדרו היישר ללבו של הגנב. הוא הקשיב לעצתו של הנער וקנה תכשיטים לכלות יתומות. גנב העיר היה אדם אומלל שהיה לו קל יותר לגנוב מאשר להשיג עבודה כדי לפרנס את משפחתו. הוא מעולם לא למד מה ערכו של הכסף, כי אף פעם לא הרוויח אותו בעבודתו.

אך כאשר נתן את הצדקה בפעם הראשונה בחייו, חווה הגנב סיפוק עצום. הוא תהה כיצד הוא יחוש אם ירוויח משכורת רגילה, יתקיים באמצעות כספו שלו ואף יעניק לצדקה דרך קבע.

גנב העיר למד את הלכה. מן אותו היום ואילך הוא עמל ללמוד מקצוע ועבד קשה לפרנסתו. אך הדבר שגרם לו הנאה רבה ביותר הייתה לתת מכספו שהרוויח בעמל לצדקה, ולפתוח את דלת ביתו לרעבים.

באשר למשה לייב, לא זו בלבד שגדל בתורה ולבו היה חם ופתוח כשל חסיד אמיתי, אך הישעור רב העוצמה שלמד באותו יום נחרת בלבו לכל ימי חייו. כידוע רבי משה לייב מסוסוב הפך לימים לאחד מגדולי החסידות בזכות עצמו, ונודע במיוחד בזכות מאמציו לפדות אסירים יהודים מכלאם בכל רחבי מזרח אירופה. הוא מייסד שושלת סוסוב ששמה נודע לתהילה.

גנב העיר היה אדם אומלל שהיה לו קל יותר לגנוב מאשר להשיג עבודה כדי לפרנס את משפחתו. הוא מעולם לא למד מה ערכו של הכסף, כי אף פעם לא הרוויח אותו בעבודתו.

אך כאשר נתן את הצדקה בפעם הראשונה בחייו, חווה הגנב סיפוק עצום. הוא תהה כיצד הוא יחוש אם ירוויח משכורת רגילה, יתקיים באמצעות כספו שלו ואף יעניק לצדקה דרך קבע.

גנב העיר למד את הלכה. מן אותו היום ואילך הוא עמל ללמוד מקצוע ועבד קשה לפרנסתו. אך הדבר שגרם לו הנאה רבה ביותר הייתה לתת מכספו שהרוויח בעמל לצדקה, ולפתוח את דלת ביתו לרעבים.

באשר למשה לייב, לא זו בלבד שגדל בתורה ולבו היה חם ופתוח כשל חסיד אמיתי, אך הישעור רב העוצמה שלמד באותו יום נחרת בלבו לכל ימי חייו.

כידוע רבי משה לייב מסוסוב הפך לימים לאחד מגדולי החסידות בזכות עצמו, ונודע במיוחד בזכות מאמציו לפדות אסירים יהודים מכלאם בכל רחבי מזרח אירופה. הוא מייסד שושלת סוסוב ששמה נודע לתהילה.

גנב העיר למד את הלכה. מן אותו היום ואילך הוא עמל ללמוד מקצוע ועבד קשה לפרנסתו. אך הדבר שגרם לו הנאה רבה ביותר הייתה לתת מכספו שהרוויח בעמל לצדקה, ולפתוח את דלת ביתו לרעבים.

באשר למשה לייב, לא זו בלבד שגדל בתורה ולבו היה חם ופתוח כשל חסיד אמיתי, אך הישעור רב העוצמה שלמד באותו יום נחרת בלבו לכל ימי חייו.

כידוע רבי משה לייב מסוסוב הפך לימים לאחד מגדולי החסידות בזכות עצמו, ונודע במיוחד בזכות מאמציו לפדות אסירים יהודים מכלאם בכל רחבי מזרח אירופה. הוא מייסד שושלת סוסוב ששמה נודע לתהילה.

